

Řada z návštěvníků dnešní vernisáže, když se rozhodla přijít shlédnout obrazy Ireny Křivánkové zřejmě očekávala, že uvidí na plátnech kozy – v nedávné době převažující motiv Ireniných maleb. Místo nich, je ale hlavním hrdinou pláten před vámi pes.

Není asi potřeba nijak složitě dokazovat, že pes je mnohem ušlechtilějším a vhodnějším objektem uměleckého zpracování než koza. Minimálně proto, že kozy oproti psům mnohem víc smrdí a jsou daleko hloupější.

I když i obrazy s kozama měli své kouzlo, přeci jen nenabízeli mnoho – kozy buď celkem nezajímavě čučely, nebo se spolu všelijak podivně muchlovali. Oproti tomu pes – na Irenčiných obrazech je bytost nadaná schopnostmi až nadpřirozenými. Pokud se jen trochu zadíváte, všimnete si že umí hlodat míček – na tom není nic tak zvláštního, ale taky je schopen levitovat – to ale vlastně taky není až tak zvláštní – protože to uměli už krávy a koně na obrazech Marka Chagala. Co ale umí pes na Irenčiných obrazech navíc je to, že dokáže čúrat do vody vleže na zádech. Jestli se nemýlím, tak je to vůbec první bytost v dějinách výtvarného umění obdařená touto schopností.

Teď by se asi slušelo říct o tom statečném tvorovi ještě něco bližšího – talentovanější z Vás zřejmě poznali, že se jedná o francouzského buldočka. Pár zasvěcenců asi ví, že se jmenuje Dusty a je mu 5 let. K hlavním zálibám Dustyho patří jídlo a chytání míčku. Co na obrazech není poznat je skutečnost, že se Dusty bojí vody. Na některých obrazech je Dusty doprovázen ještě buldočkou – to je zcela imaginární bytost – pouze jakési zhmotnění slibů, že Dustyho jeho majitelé pořídí fenku.

Tak tolik k hlavnímu hrdinovi pláten před Vámi. A teď malý umělecko-historický exkurs. Při povrchním přehlednutí, by se mohlo zdát, že kromě zmiňovaného triku s čůráním nepředstavuje Dusty na obrazech nic světoborného. Vždyť pes provází člověka od té doby, co jsme za ním slezli ze stromů, je to nám nejbližší tvor a tak se vlastně nabízí hned po portrétu, ženském aktu a třeba krajince jako nejbanálnější možný motiv pro malbu. Přesto ale na psa v dějinách umění zase tak často nenarazíte. Po celé devatenácté století se malíři a sochaři až neúměrně zaobírali koňem. Drtivá většina malířské produkce v Holandsku 17. století se zaměřovala na jídlo, občas doplňované květinami. A pes – po celá staletí se krčí na okraji zájmu umělců. V antickém sochařství občas doprovází Dianu. Po celý středověk se objevuje jen marginálně jako atribut některých nevýznamných světců – Dominika, Rocha a Tobiáše, nebo při Poslední večeři leží u Jidášových nohou. V renesančním a pozdějším malířství se občas mihne při loveckých výjevech a na portrétech manželek a vdov se krčí v koutku aby symbolizoval věrnost portrétované. Prostě pes je bytost, která má v celých dějinách umění nepochopitelně okrajové a bezvýznamné postavení. Teprve minulé století znamenalo určitou – i když zatím nedostatečnou satisfakci – Juan Miró maloval psa štekajícího na Měsíc, Andy Warhol věnoval několik děl párku svých jezvečků Archiemu a Amosovi a pro Keitha Haringa už byl pes jedním z prvořadých motivů – i když šlo spíše o jakýsi znak neindividuálního – obecného psiska. Nesmazatelně se do dějin umění dostal Puffy – obří květinový pejsek, který je dílem Jeffa Koonse. Umělcem, který v minulém století udělal pro satisfakci čtyřnohého přítele nejvíce byl fotograf William Wegman – ten oslavil ve stovkách portrétů svého psa jménem Man Ray a fenku jménem Fay Ray. Nyní tady máme nové století a nového hrdinu – Dustyho. Je to, pokud vím, první (nebo určitě jeden z prvních) psů, kterým se dostalo v malbě pozornosti, kterou by si za všechna ta léta, kdy museli být na okraji zájmu malířů pejsci zasloužili.

Takže popřejeme všichni Dustyho, zdraví, uměleckou slávu a pokud možno i hodně následovatelů na dráze uměleckých modelů.